

sameznih govejih plemen v obče in še posebej za naše razmere. Po njegovem mnenju je jedino to prav, če ostanemo v naših krajih pri jednobarvenem plemenu, ker je to z ozirom na dosedanje izkušnje in na našo živinsko kupčijo še najbolj pripravno in stavi predlog, da se naj rabi za zboljšanje dolenjske govedi tudi nadalje še jednobarvena živina.

K debati o tem predlogu se oglasi g. vitez Langer, ki pravi to-le :

Pred 20 leti je bil shod v Ljubljani, h kateremu je bilo poklicanih več zvedencev, da se na zahtevanje poljedelskega ministerstva izrečejo, katero pleme naj se vpeljuje za zboljšanje domače živine. Takrat se je sklenilo vpeljati za Dolenjsko muricodolsko pleme. To pleme se je tudi vpeljevalo, vendar se ni izkazalo povsod našim potrebam popolnoma primerno, tako, da se je v mnogih hlevih zopet opustilo zaradi slabega užitka, katerega je dajalo. Govornik pravi, da se je za Dolenjsko sploh premalo storilo. Na Gorenjsko, kjer je nekaj nad 90.000 glav goveje živine, se je oddalo od leta 1869. do 1892. 706 plemenih živali, mej temi 371 bikov. Na Dolenjsko pa, ki šteje malo ne ravno toliko živine, pa samo 182 glav in sicer le 119 bikov. Tudi Notranjska je dobila toliko plemene živine, kakor Dolenjska, pa ima polovico manj goveje živine kakor Dolenjsko. Dalje omenja, da so grajščaki vpeljevali različno goved, ki se še sedaj redi; ta je največ vplivala, da je živina sedaj tako pomešana. Kmetijska družba naj dela na to, da se živina zjednači s pripravnim plemenom. Našim razmeram ugaja pleme, ki daje dobre vole. Mlekarstvo nima za naše kraje tolikega pomena, ker se mleko težko prodaja; zatorej ni gledati v prvi vrsti na mlečnost plemena, ampak na to, da je pleme dobro za delo in sposobno tudi za pitanje. Posebno ocenjuje murbodensko pleme, ki je sivkaste ali pšenične barve in bi bilo za naše kraje najbolj pripravno. Tega plemena je že nekaj v deželi in ker je sorodno, a mnogo boljše od muricodolskega, je gotovo, da se bode dala naša živina kaj lahko z njim zboljšati. Murbodenska ali bolje pomurska živina ni izbirčna, daje prav lepe voli, ki so urni pri delu in se lahko opitajo; krave so pa tudi dobre za mleko. S tem plemenom bi nam bilo najbolj ustrezno. Zraven tega plemena ugajati utegne tudi švicko pleme in oberintalsko pleme, ki sta tudi jedne barve, prvo bolj temnorujave ali temnosive, drugo pa svetlosive kakor muricodolske. Obe ti plemeni sta znani zaradi dobre mlečnosti; ker nista glede krme izbirčni, se ta živina pri nas hitro privadi in bode pomešana z domačo živino dajala lepe živali za užitek in za kupčijo. Predlaga tedaj, da naj kmetijska družba bike teh plemen kupuje za zboljšanje domače živine. K temu predlogu pa stavi še drugi predlog, da bi se za dobavo potrebnega števila bikov napravile tri pepinijere za izrejo mladih bikov in sicer v hlevih gosp. barona Berga v Mokronogu, ki redi čistokrvno murbodensko živino, potem v hlevu deželne kmetijske šole na Grmu, kjer redijo švicko živino in v hlevu dr.

Goranyja v Ruprčvrhu, kjer imajo oberintalsko živino. Kmetijska družba naj bi za pleme sposobne bike kupovala od teh posestnikov in jih potem za polovico ali pa še nižjo ceno oddajala po Dolenjskem. Le tako bode mogoče pridobiti potrebno število bikov, katerih sedaj še povsod po Dolenjskem pomanjkuje.

Zoper ta predlog se oglasi g. Pogačnik iz Čateža, povdarjajoč, da to ne more biti nobenemu kmetu prav. Če prodre ta predlog, ne bode imel kmet nobenih koristi, kmetijska družba pa bode morala za drag denar kupovati bike. Kmet naj bike redi in naj se mu daje veselje do take reje s tem, da se mu priznajo premije. Tako bi dobili za majhen denar veliko bikov. Pri nas imamo sedaj 700 krav, pa samo dva bika. Predlaga tedaj: podružnice naj sklenejo, da se naj dajejo tistim posestnikom, ki izrede lepe in za pleme sposobne bike, primerne podpore.

Za tem predlogom se oglasi g. grof Barbo iz Rakovnika, rekoč, da se popolnoma strinja s predlogom g. viteza Langerja in onim g. Pogačnika. Ta predlog, katerega je stavil gosp. Pogačnik, je bil že lansko leto pri občnem zboru v Ljubljani stavljen in tudi sprejet. To ni namen naprave pepinjer, da bi se samo pri grajščakih kupovalo bike, namen je pa ta, da se sploh zagotovi neko število bikov, ker je pomanjkanje teh tako veliko, da ni upati, da bi gospodarji izredili dosti bikov. Gotovo se je najprej ozirati na kmetovalce, če bodo v tolikem številu izrejali za pleme sposobne bike, da jih bode zadosti. Dosedaj je bila živinoreja pri nas na slabih nogah in na jedenkrat se ne more povzdigniti. Skrbeti je, da se bode saj v teh treh hlevih dobilo toliko bikov, kolikor jih bode primanjkovalo. Konečno podpira oba predloga.

Na to se oglasi kapelan Vovk iz Škocijana, kateri opetovano poudarja, naj se v prvi vrsti ozira na kmeta in potem šele na grajščake.

Predsednik g. Rohrman opozori zastopnika škocijanske podružnice, da je to sploh namen današnjemu shodu, ker imajo grajščaki tako dovolj bikov za svoje potrebe in je treba sedaj skrbeti, da jih bode dosti tudi za vse druge kmetovalce. Predlog, katerega je stavil g. Pogačnik, je bil že lansko leto pri občnem zboru v Ljubljani sprejet, zato ga ni vnovič staviti, ampak zahtevati, da se dotični sklep tudi izvršuje. Ker se pa tudi tem potom ne bode doseglo zadostno število bikov, treba je misliti na ustanovitev izrejalšč za mlade bike pripravnih plemen, ker le tako bo mogoče popolniti število bikov.

Pri glasovanju sta obveljala oba predloga gospoda viteza Langerja. (Konec sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Iz Novakov pri Cerknem, dne 23. junija. Pri nas je že delj časa razširjena bolezen: Kostolomnica, pri govedih; tukaj pravijo „suha“ ali „trda“ bolezen, ker krava postane jako medla in suha. Začnejo je boleti noge in križ, stokanje se čuje, in težko vstaja. Najprej začne govedo grizti les, do

katerega ima veliko slast. Tukaj jih zdravijo sledeče: drgnejo se slamo, in odenejo, dajo jim hren in laneno olje skupaj zmešano. Ali nam znate povedati kako zdravilo je zoper to bolezen?*) in kaj je vzrok, da žival les grize, v nekaterih letih je tukaj neprešteto goved radi te boleznj poginilo. — Vse premalo pa se pri nas gleda na pleme goved, kadar se stori teliček, navadno gospodar težjega in lepšega proda, slabega pusti za rejo doma, češ, malo potegnem zanje. Groš stavim, če je to prav! Na pleme bikov se nič ne gleda. Res imamo v vasi enega premovanega bika, katerega se pa ne poslužujejo dosti gospodarji, kajti plačati je treba od krave strašno svoto trideset krajcarjev! Novaški.

*) Naj se redno krmijo s fosfornokislino apno 40—60 gr na dan, fosfornokislina apno se dobi v lekarni gosp. Mayerja v Ljubljani. Op. ured.

Kemična preiskava razne zemlje iz vseh vinorodnih krajev kranjske dežele. Po nasvetu popotnega učitelja gospoda Gombača, bode dal deželni odbor drugo leto kemično preiskati razne zemlje iz vseh vinorodnih krajev kranjskih. Taka preiskava je velike vrednosti, kajti na podstavi določenih snovij in deloma praktičnih izkušenj je možno takoj in z večjo gotovostjo svetovati, katere vrste ameriških trt naj se sade v dotičnem kraju. Dalje je mogoče, ako nastopi kakova bolezen, hitreje določiti, kateri pripomoček je uporabiti proti njej. Na podlagi takih preiskav je tudi moči ustanoviti, s kakšnim umetnim gnojem in kako močno je gnojiti različne zemlje, da se z umetnim gnojem ne da trtam takih snovij, kakeršnih imajo že dovolj v zemlji. Da se dosežejo navedeni uspehi in da se preiskava zvrši pravilno in strokovnjaško, je treba vzeti zemlje na enih in istih tleh na več krajih in iz gotove globočine z nalašč v to svrhu pripravnim svedrom in na podlagi geoloških kart. Več takih vzorcev treba zmešati skupaj in gotovo množino te zmesi preiskati. Preiskav bo treba zvršiti kakih 70—100, vsako na 5 glavnih snovij, in sicer: na apno, kalij, fosforno kislino, železo in fino zemljo.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IX.

(Dalje.)

L. 1880. se je v Novem Jorku bilo osnovalo društvo mejnarodnega prekopa z generaloma Grantom in Klemanom in admiralom Ammenom na čelu. Pokojni general Grant je, kakor govore, dobro poznal vse podrobnosti obeh podjetij, in se je večkrat izjavil, da je panamski prekop z morsko višino nesmisel in da panamski delničarji zgube svoje groše. V maju tega leta je že društvo dobilo koncesijo za zgrajenje nikaraguiškega prekopa in v decembru 1881. se je predložil senatu Zjedinjenih držav zakon o zgrajenji nikaraguiškega prekopa pod nadzorstvom Zjedinjenih držav. Ne glede na hudo opozicijo privržencev in agentov panamskega prekopa, ki so tedaj bili na vrhunci svoje slave, prekokontinentalnih železnic in zlasti znamenitega kapitana Eadra, kateri je bil predložil kongresu svoj načrt mejmorske železnice, ki bi prevažale ladije, se je načrt zakona vsprejel. V zbornici poslancev pa ni bilo moč dobiti zanj potrebne dvetretinske večine, če tudi se je bila dobila znatna večina, in tako

je načrt propal. V tem je pa vlada predsednika Artura se tajno pogajala z nikaraguiško vlado, da se zgradi prekop na državne stroške z obestransko pravico do uprave prekopa, in da se zgrade utrdbe na obeh koncih. Ta dogovor je odobril senat nikaraguiške države. Potrdil bi ga tudi bil senat Zjedinjenih držav, da ga ni umaknil general Cleveland, ki je tedaj predsednik postal, češ, da bi nastali mejnarnadni razpori, ko bi se skušal izvršiti. Republikanci trdijo, da je vsem kriva nezmožnost njegovega državnega tajnika in ministerskega predsednika Blaina in pa demokratska strahopetnost sploh. Prijatelji tega podjetja, pa še niso zgubili zaupanja. Potrebuje se prekop vedno bolj od dne do dne, in da ga je mogoče in to celo lahko napraviti, je bilo dokazano ne le jedenkrat, tako z že omenjenimi preiskavami in potem z dopolnitelnimi preiskavami 1876., 1877., 1884., in 1885. leta, zopet na stroške Zjedinjenih držav.

Leta 1886. se je osnovala družba nikaraguiškega prekopa, dobila je drugo koncesijo od držav Nikaragua in Costarica (Kostarica) in zopet so se začele preiskave, kje bi našli najboljšo pot in kako bi se bilo mogoče najbolj okoristiti krajevnih ugodnostij; potem so se sklenile pogodbe za zgrajenje prekopa z vso neobhodno potrebno opravo, in izdalo se je že za delo nad pet milijonov dolarjev. V januarju 1888. leta se je predložil kongresu načrt zakona o inkorporaciji nikaraguiške prekopne družbe. Ta načrt ne daje družbi nobenih prednostij ali jamstev, a jej le zagotavlja moralna podpora Zjedinjenih držav. Ta načrt vsprejeli sta obe zbornici brez vsake opozicije. Naposled je dne 10. januarja 1891. l. senator Sherman predložil senatu Zjedinjenih držav načrt zakona, ki pooblašča vlado, da jamči za 4 % na sto milijone dolarjev obveznic prekopa, ki se bodo izdajale po tem, kolikor bode stroškov, in po svedočbah petih državnih inženjerjev, določenih od Zjedinjenih držav; družba se obvezuje, pustiti v zastavo ministerstvu financ 7/10 vsega delniškega kapitala, kakeršni del ima vlada pravico kupiti po poprej določeni ceni, dokler gori omenjene obveznice ne bodo popolnoma amortizovane, in do tega časa ima vlada pravico glasovati za te delnice v društvenih zborih in imenovati šest ravnateljev, ali brezpogojno večino v upravni svet. Ta načrt zakona je bil predložen senatu, a je zaradi volitev v njem obležal. Zaradi različnih mnenj je bil umaknen in zopet predložen kongresu s priporočilom predsednika Harisona v začetku decemberskega zborovanja 1891. leta.

Že od časa Filibusterja Walkerja 1856. leta vživa republika Nikaragua mir in ima dobro vlado. Dolgov nima in vsakoletni prebitek dohodkov se uporablja za grajenje železnic, ki pripadajo državi in delujejo samo za pokritje stroškov vršbe in vzdržavanje. Dežela je razdeljena v devet departementov, katere upravljajo prefekti; v ostalem je pa vladanje podobno vladanju Zjedinjenih držav. Sedanji predsednik Robert Sacasa je občno spoštovan, moder in domoljuben. Najznamenitejša mesta so Lon s 35.000, Granada s 15.000, Cinandago s 12.000, Managua, stolica republike s 10.000 in Maraia s 18.000